

Наташа Козомора
 Универзитет у Новом Саду
 Филозофски факултет
 Одсек за славистику
 natasa.kozomora@ff.uns.ac.rs

УДК 811.161.1'373
<https://doi.org/10.18485/slavistika.2023.27.1.13>
 Оригиналан научни рад
 примљено 1.4.2023.
 прихваћено за штампу 9.06.2023.

КОГНИТИВНОСЕМАНТИЧКА АНАЛИЗА КОНЦЕПТА *ОПЫТ* У РУСКОМ ЈЕЗИКУ

У раду се анализира концепт *опыт* 'искуство' у руској језичкој слици света. Примењује се когитивносемантички метод у оквиру етнолингвистичког учења о концепту. Циљ рада је да се семантичком анализом одабраног језичког материјала утврди начин концептуализације и когнитивна обележја концепта *опыт* у руском језику, у оквиру којих се системска утврђују на материјалу дескриптивних речника, психоллингвистичка семантичком анализом вербалних асоцијација и традиционално-колективна кроз анализу фразеологизама и пословица.

Кључне речи: етнолингвистика, концепт, језичка слика света, *опыт*, искуство.

This paper analyzes the concept of experience in the Russian language world picture, applying ethnolinguistic research methods of conceptual analysis. The aim of this paper is to establish a way of conceptualization and cognitive characteristics of experience in the Russian language through the semantic analysis of the selected linguistic material, primarily contemporary through the analysis of verbal associations, systemic based on the material of dictionary definitions, but also traditional-collective through the analysis of phraseologisms and proverbs.

Keywords: ethnolinguistics, concept, language world picture, опыт, experience.

1. Увод

У семантичком приступу реконструкције концепта језик којим се концепт вербализује сматра се релевантним¹ средством за његову реконструкцију јер се и сам језик посматра као део, одраз свести његових говорника, који формира језичку слику света. Ј. Бартмињски језичку слику света дефинише као интерпретацију стварности, која је садржана у језику, а која представља комплекс судова о свету:

„Это могут быть суждения либо закрепленные в самом языке, в его грамматических формах, лексике, клишированных текстах (например, пословицах), либо имплицированные формой и текстами языка” (Бартмињский 2005: 88).

Методологија когнитивне семантике лублинске етнолингвистичке школе подразумева да је за адекватну реконструкцију језичке слике света неопходно укључивање најмање три врсте језичког материјала, а то су лексикограф-

¹ О релевантности података о садржини концепта до којих се долази анализом језичког материјала в. Стефановић 2022: 142.

ске дефиниције лексеме-номинатора концепта, анкете и текстови у којима се појављује лексема-номинатор, а крајњи циљ је формулисање когнитивне дефиниције концепта.

Предмет овог истраживања је когнитивносемантичка анализа концепта номинованог лексемом *опыт* у руској језичкој слици света, чији су преводни еквиваленти у српском језику лексеме *искуство* и *експеримент*. Корпус за истраживање чине лексикографске дефиниције лексеме-номинатора концепта, асоцијативно поље са лексемама-стимулусима *опыт* и *опытный* у руском језику и фразеологизми и пословице руског језика на тему искуства.

2. Лексема *опыт* у дескриптивним речницима руског језика

Са когнитивносемантичког аспекта семантичка анализа лексикографских одредница значајна је јер пружа податке о семама које су са лексикографског становишта одређене као суштинске.² У прегледу лексикографских дефиниција извор чине једнојезични речници руског језика, и то речник С. И. Ожегова и Н. Ј. Шведове, речници под уредништвом Д. Н. Ушакова, Т. Ф. Јефремове и МАС (*Малый академический словарь*).³ Лексема *опыт* у речнику Ожегова, као и у другим наведеним лексикографским изворима, садржи четири семантичке реализације.

1. *Отражение в сознании людей законов объективного мира и общественной практики, полученное в результате их активного практического познания (спец.). Чувственный о.*

2. *Совокупность знаний и практически усвоенных навыков, умений. Жизненный о. О. исследовательской работы. О. строительства. Поделиться своим опытом с кем-н.*

3. *Воспроизведение какого-н. явления экспериментальным путём, создание чего-н. нового в определённых условиях с целью исследования, испытания. Удачный о. Химические опыты. Опыты селекционеров.*

4. *Попытка осуществить что-н., пробное осуществление чего-н. Первый о. молодого писателя.*

Представљени опис указује на то да се прво значење лексеме *опыт* у руском језику односи на 'сазнања о свету која се стичу чулним опажањима,⁴ што се наводи као специјална лексика, а у неким речницима као филозофски термин (Ушаков, МАС). У овом значењу искуство се дефинише као 'све што је доживљено у непосредном контакту човека са светом који га окружује'. Интересантно је да се у неким речницима ово значење наводи на другом месту (Ушаков, МАС), што говори о томе да га одређени лексикографи не одређују као примарно. Претпоставка је да ће оно због уже сфе-

² О улози дескриптивних речника у етнолингвистичким проучавањима концепата в. Ристић и др. 2020: 35–43.

³ У раду су коришћене електронске верзије речника на интернет страници <https://dic.academic.ru/>, па због тога нису навођени датуми издања. Детаљни подаци о речницима наведени су у одељку *Извори*.

⁴ Превод са руског на српски језик у овом раду је наш.

ре употребе бити у мањој мери присутно и у вербалним асоцијацијама. У другом значењу издвајају се два семантичка обележја. Прво је да се искуство односи на ‘све што је кроз животну праксу лично доживљено’, а друго је да искуство представља ‘укупност знања, стечених у вршењу одређене активности, бављењу одређеном професионалном делатношћу или вршењу одређене вештине’. У речнику Ушакова и МАС-у ово значење одређује се као примарно, а претпоставка је да ће то потврдити и анализа осталог језичког материјала. У трећој семантичкој реализацији лексема *опыт* има значење експеримента, а четврта се односи на лексему *опыт* у значењу ‘пробе, покушаја’, што је семантички повезано са значењем експеримента.

Последња два описана значења важна су за разумевање дела концепта који се односи на искуство као лични доживљај јер међу њима постоји семантичка веза. У речнику В. И. Даља из 19. века (*Толковый словарь живого великорусского языка*) лексема *опыт* налази се у оквиру одреднице глагола *опытывать, опытать*, што се дефинише као ‘испитати, истражити’. У оквиру исте одреднице, као друга семантичка реализација, наводи се значење описано глаголима *испытать, опробовать, изведать, искусить*, што значи ‘пробати, испитати, проверити’. Након дефинисања глагола *опытывать*, наводи се и лексема *опыт*, прво у значењу ‘пробе, покушаја’, а затим и у значењу експеримента, а након тога се наводи и семантичко обележје знања, стеченог кроз личну животну праксу, у оквиру чега се *опытный человек* описује као *искусившийся опытом, бывалый, знающий, умеющий*. Наведени опис значења у Даљевом речнику потврђује семантичку везу експеримента и личног животног искуства, па се претпоставља да се значење лексема *опыт* као искуства развило из значења испитивања и пробе одређене појаве у пракси, јер се оно у Даљевом речнику, насталом у 19. веку, наводи као примарно. Ово потврђује и истраживање Е. М. Смирнове о историјском развоју лексеме *опыт* у руском језику, у којем се потврђује да је значење испитивања у пракси у односу на пренесено значење личног доживљаја било примарно.⁵

3. Асоцијативно поље лексема *опыт* и *опытный* у руском језику

У семантичкој анализи асоцијативног поља ово истраживање ослања се на методе тумачења вербалних асоцијација које примењују И. А. Стерњин и А. В. Рудакова у проучавању психолингвистичког значења речи. Они, као и неки други аутори, посматрају лексеме-реакције као семантичку репрезентацију елемената значења лексеме-стимулуса, који су у том тренутку у свести испитаника била најважнија (Стерњин, Рудакова 2011: 37). Анализиране су реакције на лексеме-стимулусе *опыт* и *опытный* у руском језику, као и лексеме-стимулуси у којима се лексеме *опыт* и *опытный* јављају као реакције. Извор за грађу чине два тома⁶ *Руског асоцијативног*

⁵ В. шире у Смирнова 2013: 8–10.

⁶ Од стимулуса ка реакцији и од реакције ка стимулусу (*От стимула к реакции и От реакции к стимулу*).

речника под уредништвом Ј. Н. Караулова (*Русский ассоциативный словарь*). У анализу је укључено укупно 176 реакција на лексеме-стимулусе *опыт* и *опытный*, које су груписане према параметру семантичке блискости, а представљене према опадајућој фреквенцији.

Најзаступљеније семантичко обележје у асоцијативним пољима лексема *опыт* и *опытный* дефинише искуство као знање (*знание, знания 2, знает, знающий, умелый 1*) у различитим сферама друштвеног деловања. У оквиру датог значења издвојене су следеће семантичке подгрупе:

- искуство је знање у у одређеној професији (68⁷): *боец 6, врач, работник, учитель 5, водитель, специалист 4, работы 3, боец, работа, рабочий 2, агент, бизнесмен, воин, геолог, делец, дело, труд, завод, инженер, инструктор, капитан, квалификация, командир, летчик, моряк, музыкант, начальник, охотник, педагог, передовиков, пилот, профессионал, профессиональный, разведчика, руководитель, садовод, сотрудник, студент, хирург, юрист 1*
- искуство је знање у одређеним сферама приватног живота (9): *любовник, муж, мужчина, партнер 2, любви 1*
- Искуство је знање у владању одређеним вештинама (4): *навык, общения, снайпер, стрелок 1*

Друго семантичко обележје односи се на употребу лексема *опыт* у значењу експеримента (26): *проведён, удачный, эксперимент 2, в лаборатории, в металлургии, глаз, критерий истины, крутой, новатор, научный, образец, показывает, пробирка, провести, проводим, пытка, результат, следопыт, теория, физиология, химический, химия, эмпирический 1*.

Трећу семантичку групу чине реакције које говоре о искуству као свему што се лично доживи у животној пракси (24): *человек 12, жизненный, жизнь 3, жизни 2, в жизни, личный, свой, человека 1*.

Четврта семантичка група односи се на реакције које говоре да искуство представља велику количину знања (15): *большой 7, накопленный⁸ 3, накопить 2, многоопытный, накоплен, огромный 1*.

Пета семантичка група говори да је за стицање искуства као знања потребно време, те се оно везује за старији животни узраст (12): *возраст, время, зрелость, многовековой, седой, старик, старожил, старый, старость, седой, старожил, старый 1*.

Поред наведеног, издвојили смо још три семантичка обележја. Прво се односи на оцену искуства (укупно 5 реакција) и то су реакције које позитивно оцењују искуство као важно, вредно, корисно (*всё, не подвёл, полезен, хорош, ценный 1*), затим реакције које су део прецедентног текста⁹ (*сын,*

⁷ Број у загради представља укупан број реакције дате семантичке групе.

⁸ Синтагма *накопленный опыт* преводи се на српски језик као 'стечено искуство'. С обзиром на то да глагол *накопить* има значење 'сакупити, скупити, нагомилати', овај синтагматски спој са лингвокогнитивног аспекта указује на велику количину.

⁹ У питању су стихови А. С. Пушкина (<https://www.culture.ru/poems/5709/o-skolko-nam-otkrytii-chudnykh>, приступљено 27.03.2023.)

сын ошибок, сын ошибок трудных 1) и реакције које говоре да искуство као знање треба да се преноси другима, који на тај начин уче (*передать, передать, перенимать* 1).

Посебно се међу реакцијама издваја реакција *горький* 3. Она заједно са стимулусом гради устаљену колокацију *горький опыт* ‘болно искуство’. Са асоцијативне стране ово сведочи о учесталости дате колокације у свести говорника руског језика, док са семантичке стране указује да је у концептуализацији искуства важно лоше искуство, што се потврђује и у фразеологизмима и пословицама. Лоше искуство је важно јер се из њега извлачи поука.

У вези са лексемом-реакцијом *горький* осврнућемо се и на резултате обратног асоцијативног речника руског језика. Ова реакција најчешће се појављује уз стимулус *горький* 41, што доприноси претходно наведеној тврдњи о присуству дате колокације међу говорницима руског језика. Лексема *опыт* исти број јављања има за лексему-стимулус *накопленный* 41. Ради се о устаљеној колокацији *накопленный опыт* ‘стечено искуство’, што потврђује њену високу фреквенцију у употреби међу говорницима руског језика. На трећем и четвртном месту налазе се лексеме *жизненный* 25, *передать* 18, а након њих лексеме *большой* и *личный* 2. Ово говори о већ утврђеном семантичком обележју да је искуство све што је лично доживљено кроз животну праксу, а лексема *передать* указује да је за концептуализацију искуства у руској језичкој слици света важно да се оно пренесе другима, који на тај начин уче. Остале лексеме у којима се лексема *опыт* јавља као реакција на стимулус потврђују семантичка обележја која су већ утврђена у асоцијативним пољима лексема-стимулуса *опыт* и *опытный*, па због тога неће бити посебно издвајана. Из наведеног може да се издвоји лексема-стимулус *совет*, где реакција *опыт* има једно јављање. Присуство асоцијативне везе између искуства и савета значи да се искуство високо цени, да је значајно и да доноси знање, што и омогућава да се неком да савет.

Извршена семантичка анализа показује да у савременој свести говорника руског језика садржину концепта *опыт* чине следећа когнитивна обележја: искуство је знање у одређеној професији или у различитим сферама приватног живота; садржину концепта чини и когнитивно обележје експеримента; искуство је све што се у животној пракси лично доживи; оно је као знање релевантно ако постоји у значајној мери, за шта је потребно време, па се везује за старији животни узраст; кроз искуство, пре свега лоше, се учи и из њега извлаче поуке; знање стечено искуством треба да се преноси другима који на тај начин уче; оцењује се као важно, вредно и корисно.

4. О искуству у фразеологизмима и пословицама руског језика

За разлику од вербалних асоцијација које одсликавају актуелну садржину свести говорника једног језика о одређеном концепту, пословице и фразеологизми одраз су колективне и традиционалне слике једног народа о појмовима

који га окружују. Њихов посебан значај огледа се у томе што се когнитивно-семантичка обележја до којих се долази кроз анализу пословица и фразеологизма могу посматрати као стереотипна. С обзиром на то да фразеологизми и пословице представљају експресиван став језичко-културне заједнице о одређеном појму, њихово проучавање посебно доприноси утврђивању емоционалне и вредносне садржине концепта. Корпус чине *Фразеологический словарь русского языка* А. И. Молоткова (1968), *Фразеологический словарь русского литературного языка* А. И. Фјодорова (2007), *Фразеологический словарь современного русского языка* Ј. А. Ларионове (2014), *Пословицы русского народа* В. И. Даља¹⁰ и *Словарь русских пословиц и поговорок* В. П. Жукова (2000). Примењен је метод издвајања когнитема који примењује Е. В. Иванова, као елемената значења концепта, утврђених семантичком анализом пословица које га вербализују (Иванова 2006: 43–44). Когнитеме представљају основне јединице пословичне слике света и служе за реконструкцију концепта, садржаног у датим пословицама. Анализа укључује 21 фразеологизам и 24 пословице, а према опадајућој фреквенцији издвојене су следеће когнитеме:

- Из лошег искуства се извучи поука (13): *Что наскучит, то и научит. Что докучает, то и поучает. Битому псу только плеть покажи. Обожжешься на молоке, станешь дуть и на воду. Видал свету, не только что в окошке. Кого медведь драл, тот и пня боится. Старого воробья и на мякине не обманешь. Старая крыса ловушку обходит. Пугана ворона и куста боится. Пуганый зверь далеко бежит. Убыток учит нажить прибыль. Не испортив дела, мастером не будешь. Кто в море бывал, тот лужи не боится.*
- Искусан човек је кроз животну праксу доживео много (9): *стреляный воробей; зная все ходы и выходы; старый волк; пройти сквозь огонь и воду (медные трубы); зная где раки зимуют. Не первую волку зиму зимовать. Видал свету, не только что в окошке. В людях жывал, свету видал: топор на ногу обувал, топорщиком подпоясывался. Был на море, был и за морем.*
- Искуство се везује за старији животни узраст, па је због тога у фразеологизмима и пословицама неискусан човек млад (9): *молодо-зелёно; мало каши ел (съел); из молодых да ранний; мелко плавать; желторотый птенец; в отцы годится кому, (материно) молоко на губах не обсохло; нос не дорос; выйти из пелёнок.*
- Искуство настаје тешким и дуготрајним радом (3): *съел зубы на чём / в чём; собаку съел на чём/в чём; тёртый калач.*
- Искуство доноси успех (3): *Бывалые в людях говорят, небывалые дома сидят. Не погнетши пчел, меду не есть (не добудешь). Пиво варит не кто богат, а кто тароват.*
- Искусан човек брзо и лако ради свој посао (2): *набивать/набить руку в чём/на чём; глаз набит на что-то.*
- Искуство се као знање високо цени (2): *Ученого учить – только портить. Старый ворон не каркнет даром: либо было что, либо будет что.*
- Искуство се односи на нешто што је лично доживљено (1): *на своей спине (испытать).*

¹⁰ Коришћена је електронска форма речника на интернет страници <https://dic.academic.ru/>.

- Из искуства се учи (1): *школа жизни.*
- Искуство доноси више знања од мудрости која се везује за животни век и старост (1): *Не спрашивай старого, спрашивай бывалого.*
- И искусан човек може да погрешити (1): *И на старуху, на старушку, бывает проруха, прорушка.*

Пословице и фразеологизми показују да је у традиционалној представи искуства у руском језику и култури најважније когнитивно обележје учења кроз лоше искуство и поука које се из њега извлаче. Искусан човек представљен је као неко ко је лично доживео много, за шта је потребно време, па се искуство везује за старији животни узраст, а недостатак искуства се везује за младост. Као знање се високо вреднује јер се сматра да иза искуства стоји дуготрајан и тежак рад.

5. Закључак

Анализа је показала да се искуство у руској језичкој слици света концептуализује, пре свега, као високо вредновано знање у одређеној професији, а као друго важно когнитивно обележје издваја се искуство као све што човек лично доживи у пракси. Знање стечено искуством је велико, а оцењује се обично као вредно и корисно. Оно је релевантно ако представља знање које се стицало у дугом временском периоду, па је најчешће искусан човек и старијег узраста. Такође, у концептуализацији искуства међу савременим говорницима руског језика посебно је важно лоше искуство јер се из њега извлаче поуке. У традиционалној представи искуства у руском језику, која је истражена на материјалу фразеологизама и пословица, посебно се истиче тежак пут који је потребан да би се оно стекло. Искусан човек доживљава се као неко ко је у практичном деловању доживео много. Као и у савременој представи о искуству, и у традиционалној, због поука и опрезности коју доноси, посебно се као важно издваја лоше искуство, које је корисно како за оног ко га доживи, тако и за друге којима се поуке и знања из датог искуства преносе. У концепт номиниран лексемом *опыт* у руском језику укључено је и когнитивно обележје експеримента, настало из првобитне употребе лексеме у значењу пробе и испитивања у пракси.

Цитирана литература

- Бартмињский, Ежи. Языковой образ мира: очерки по этнолингвистике / Перевод с польского. Москва: «Индрик», 2005.
 [Bartmin'skiĭ, Ezhi. Iāzykovoĭ obraz mira: ocherki po ētnolingvistike / Perevod s pol'skogo. Moskva: «Indrik», 2005]
- Иванова, Елизавета В. «Концепт как одна из основных единиц когнитивной лингвистики». Вестник Санкт-Петербургского университета, Сер. 9, вып. 3, 2006: 40–48.
 [Ivanova, Elizaveta V. «Kontsept kak odna iz osnovnyĭ edinitŝ kognitivnoĭ lingvistiki». Vestnik Sankt-Peterburgskogo universiteta, Ser. 9, vyp. 3, 2006: 40–48]

- Ристић, Стана, Ивана Лазич Коњик. Когнитивни правац у српској етнолингвистици – почеци развоја и актуелни проблеми. Београд: Институт за српски језик САНУ, 2020.
- [Ristić, Stana, Ivana Lazić Konjik. Kognitivni pravac u srpskoj etnolingvistici – počeci razvoja i aktuelni problemi. Beograd: Institut za srpski jezik SANU, 2020]
- Смирнова Екатерина М. «Концепт «опыт» в истории русской культуры», [автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата культурологии] <<https://cheloveknauka.com/kontsept-opyt-v-istorii-russkoy-kultury>> 08.07.2023.
- [Smirnova Ekaterina M. «Kontsept «opyt» v istorii ruskoj kul'tury», [avtoreferat dissertatšii na soiskanie uchenoi stepeni kandidata kul'turologii] <<https://cheloveknauka.com/kontsept-opyt-v-istorii-russkoy-kultury>> 08.07.2023]
- Стернин, Иосиф А., Анна В. Рудакова. Психоллингвистическое значение слова и его описание. Lambert Academic Publishing, 2011.
- [Sternin, Iosif A., Anna V. Rudakova. Psikholingvisticheskoe znachenieslova i ego opisanie. Lambert Academic Publishing, 2011]
- Стефановић, Марија. У лавиринту речи. Огледи из руске и српске когнитивне семантике. Нови Сад: Филозофски факултет Нови Сад, 2022.
- [Stefanović, Marija. U lavirintu reči. Ogledi iz ruske i srpske kognitivne semantike. Novi Sad: Filozofski fakultet Novi Sad, 2022]

Извори

- Даль, Владимир И. Словарь живаго великорусскаго языка Владимира Даля. Томъ второй. Москва: Издание М. О. Вольфа, 1881.
- [Dal', Vladimir I. Slovar' živago velikorusskago âzyka Vladimira Dalâ. Tom" vtoroj. Moskva: Izdanie M. O. Vol'fa, 1881]
- Даль, Владимир И. Пословицы и поговорки русского языка. Москва: Русский язык, 1987. <https://dic.academic.ru/contents.nsf/dahl_proverbs/>
- [Dal', Vladimir. I. Poslovice i pogovorki russkogo âzyka. Moskva: Russkij âzyk, 1987. <https://dic.academic.ru/contents.nsf/dahl_proverbs/>]
- Жуков, Влас П. Словарь русских пословиц и поговорок. Москва: Издательство «Русский язык», 2000.
- [Žukov, Vlas P. Slovar' russkih poslovic i pogovorok. Moskva: Izdatel'stvo «Russkij âzyk», 2000]
- Евгеньева, Анастасия П. (гл. ред.) Словарь русского языка в четырех томах. Москва: Русский язык, 1985–1988. <<https://dic.academic.ru/contents.nsf/mas/>>
- [Evgen'eva, Anastasiâ P. (gl. red.) Slovar' russkogoâzyka v četyrehtomah. Moskva: Russkij âzyk, 1985–1988. <<https://dic.academic.ru/contents.nsf/mas/>>]
- Ефремова, Татьяна Ф. (ред.) Современный толковый словарь русского языка. В трех томах. Москва: Издательство АСТ, 2006. <<https://dic.academic.ru/contents.nsf/efremova/>>
- [Efremova, Tat'âna F. (red.) Sovremennyj tolkovyj slovar' russkogo âzyka. V trehtomah. Moskva: Izdatel'stvo AST, 2006. <<https://dic.academic.ru/contents.nsf/efremova/>>]
- Караулов, Юрий Н., Сорокин, Юрий А., Тарасов, Евгений Ф. и др. Русский ассоциативный словарь, Том 1, От стимула к реакции, Москва: ООО „Издательство Астрель“, 2002. <<http://thesaurus.ru/dict/>>
- [Karaulov, Ūrij N., Sorokin, Ūrij A., Tarasov, Evgenij F. idr. Russkijassociativnyslovar', Tom 1, Otstimulakreakcii, Moskva: ООО „Izdatel'stvoAstrel“, 2002. <<http://thesaurus.ru/dict/>>]

- ru/dict/>]
- Караулов, Юрий Н., Сорокин, Юрий А., Тарасов, Евгений Ф. и др. Русский ассоциативный словарь, Том 2, От реакции к стимулу, Москва: ООО „Издательство Астрель“, 2002. <<http://thesaurus.ru/dict/>>
- [Karaulov, Ūrij N., Sorokin, Ūrij A., Tarasov, Evgenij F. i dr. Russkij asociativnyj slovar', Tom 2, Ot reakcii k stimulu, Moskva: ООО „Izdatel'stvoAstrel“, 2002. <<http://thesaurus.ru/dict/>>]
- Ларионова, Алла Ю. Фразеологический словарь современного русского языка. Москва: «Аделант», 2014.
- [Larionova, Alla Ū. Frazeologiĉeskij slovar' sovremennogo russkogo âzyka. Moskva: «Adelant», 2014]
- Молотков, Александр, И. Фразеологический словарь русского языка. Москва: Издательство «Советская энциклопедия», 1968.
- [Molotkov, Aleksandr, I. Frazeologiĉeskij slovar' russkogo âzyka. Moskva: Izdatel'stvo «Sovetskaâ ênciklopediâ», 1968]
- Ожегов, Сергей И., Шведова, Наталья Ю. Толковый словарь русского языка. Москва: ООО «А ТЕМП», 2010.
- [Ožegov, Sergej I., Ŗvedova, Natal'â Ū. Tolkovyj slovar' russkogo âzyka. Moskva: ООО «А ТЕМП», 2010]
- Ушаков, Дмитрий Н. (ред.) Толковый словарь русского языка (4 т.). Москва: Гос. ин-т «Сов. Энцикл.», ОГИЗ, 1935–1940. <<https://dic.academic.ru/contents.nsf/usakov/>>
- [Ušakov, Dmitrij N. (red.) Tolkovyj slovar' russkogo âzyka (4 t.). Moskva: Gos. in-t «Sov. Êncikl.», OGIZ, 1935–1940. <<https://dic.academic.ru/contents.nsf/usakov/>>]
- Фёдоров, Александр И. Фразеологический словарь русского литературного языка. Москва: Астрель: АСТ, 2008.
- [Fëdorov, Aleksandr I. Frazeologiĉeskij slovar' russkogo literaturnogo âzyka. Moskva: Astrel': АСТ, 2008]

Наташа Козомора

СЕМАНТИКО-КОГНИТИВНЫЙ АНАЛИЗ КОНЦЕПТА *ОПЫТ* В РУССКОМ ЯЗЫКЕ И КУЛЬТУРЕ

Резюме

В настоящей статье анализируется концепт *опыт* в русской языковой картине мира. Применяется семантико-когнитивный подход к анализу концепта. Целью исследования является установление способов концептуализации и когнитивных признаков концепта. Корпус составляют лексикографическое описание лексем-номинатора концепта в русских толковых словарях, ассоциации в русском ассоциативном словаре к лексемам-стимулам *опыт* и *опытный* и фразеологизмы и пословицы на тему опыта. Исследование показывает, что главными когнитивными признаками концепта *опыт* в русской языковой картине мира являются знание в определенной профессиональной деятельности и знание, возникшее из личной практической деятельности и участия в разных жизненных ситуациях. Опыт считается значимым, если подразумевает большое знание, которое создавалось в течение длительного времени упорным трудом. Поэтому он связывается с пожилым возрастом. Анализ показывает также, что плохой опыт занимает значительное место в содержании концепта, так как из него можно извлечь урок.

Ключевые слова: этнолингвистика, концепт, языковая картина мира, опыт, искусство.

